Új Kemenesalja

III. évfolyam, 8. szám
1991. augusztus

■ CELLDÖMÖLK VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK LAPJA ■
■ MEGJELENIK HAVONTA ■ ÁRA: 9,50 FORINT ■

Gyászol

az Új Kemenesalja szerkesztőbizottsága és a lap valamennyi munkatársa. Váratlanul, tragikus hirtelenséggel elhunyt kedves kollégánk, Léránt Ferenc. Alább még számos írásával találkozhat a Kedves Olvasó. Vele – fájó – már soha többé nem találkozhatunk szerkesztőségi szobánkban. Feri emléke azonban velünk lesz.

Celldömölk Város Önkormányzata

1991. augusztus 14-én
16 óra 30 perces kezdettel
tartja soron következő ülését.

Az ülés helye: Széchenyi u. 18. sz.

Napirend:

1. Beszámoló a lejárt határidejű határozatok végrehajtásáról és a két ülés közötti fontosabb eseményekről.
2. Döntés a költségvetési üzem átalakításáról.
3. A közművelődési, oktatási, gyámügyi és sportbizottság tájékoztatója a sportegyesületeknél tett látogatások tapasztalatairól.
4. Az önkormányzat tulajdonában lévő földterületek, ezek hasznosítása.
5. Tájékoztató az önkormányzat 1991. évi pénzügyi tervének első félévi teljesítéséről.
6. Folyó ügyek.

Minden érdeklődő állampolgárt tisztelettel vár a képviselő-testület.

Forr a világ bús tengere...

Soha nem voltak talán időszerűbbek Berzsenyi sorai. Több, mint másfél esztendeje, az oly sokat ígérő romániai „forradalom" óta szinte mindennapos vendég otthonunkban a képernyőn az igazi háború, lassan megszokhatjuk az igazi vér iszonyatos látványát, az igazi fegyverropogás golyósüvítéssel hitelesített hangját. Hol távolabbról, hol közvetlenül a szomszédból száll a rémület. A parkok gyepét, a búzaföldeket harckocsik lánctalpa szántja fel a szemünk láttára; fekete sapkások néznek szembe fegyverrel a kézben fegyvertelen tömeggel; egymástól alig megkülönböztethető egyenruhát viselő férfiak látnak egymásban gyilkos ellenséget, civil járművek alkotnak gyámoltalan barikádot a háborúra gyártott technika érctalpai előtt. A múlófélben lévő XX. század félelmetes szülöttéről, a tankról az öbölháború bebizonyította, hogy korszerű háborúban már semmit sem ér, csak saját kezelőjének koporsója lesz, kiégett drága ócskavas, de ezek a lánctalpas szörnyetegek még igencsak hatékonyak a Mennyei Béke terén, a litván fővárosban, a szomszéd Szlovénia városainak utcáin, a dél-baranyai mezőkön.

1809-ben Berzsenyink örömmel állapíthatta meg, hogy a magyarság hajója a „bölcs kormány figyelmén állni tud" a világ forrongó bús tengerén. Add meg már annyi zivataros század után, Mindenható, hogy ez a sokat szenvedett nép békességben és bölcsen kormányozhassa törékeny hajóját a forrongó világban! Most, amikor már idegen katonacsizmák nem tapossák földünket, add, hogy az ősi magyar átok is elkerülje ezt a népet, soha ne legyen magyar a magyarnak ellensége!

István király ünnepére készülünk. Koppányt, Ajtonyt leverve, kemény, de igazságos törvények rendjét teremtette meg, és ködbe vesző örökös harcok évszázadai, talán évezredei után végre először a békességet. Békességet a torzsalkodó magyar törzsek között, békességet az itt talált őslakók leszármazottai és a honfoglalók között, békességet az új államot alkotó magyarok és a jó szívvel befogadott idegenek között, s fegyverrel szerzett, de elfogadtatott békességet szomszédainkkal is. Ennek a béketeremtésnek tudatában viselhette „Ázsiából jöttek" közül elsőnek a pápai koronát. Most, amikor Szilveszter utóda elsőként éppen István király napja táján jár magyar földön, láthassa azt a már csaknem ezeréves koronát a béke, a megértés zálogaként.

„Rongált Budának tornyait" immár ki tudja hányadszor újjáépítve állanak, tudjon állni a magyar is egyenes gerinccel, múltjának igaz értékeire, jövőt ígérő tudására és szorgalmára büszkén színed előtt „népek hazája, nagyvilág"!

Léránt Ferenc

Egy korszerűsítés története

Tanárok és diákok öröme Alsóságon

Nagyon régi elmaradást sikerült behoznia az alsósági városrésznek idén nyáron. Iskolájuk végre egy helyen fog működni, megszűnik a szétszabdaltság, eltűnnek a szükségtantermek, s végre tanításra és tanulásra alkalmas körülmények közé kerül tanár és diák. A régi iskola bővítésének és felújításának történetéről kérdeztem **Rosta Sándor** igazgatót.

– Hogyan és mikor kezdődött ez az egész folyamat?

– Egy kicsit régen. Amikor 1988-ban megpályáztam az igazgatói állást, csak a megválasztásom után néztem körül. A helyzet siralmas volt. Négy szükségtanterem, négy piciny nevelői szoba, mindenütt korszerűtlen fűtés és még sorolhatnám. A konyhában emberfölötti munkát végeztek szakácsnőink, hiszen régi szén- és fatüzelésű tűzhelyeken főztek, kiskocsin húzták át ide az ebédet, ha esett, ha fújt.

– Az alapvető higiéniai követelményekről jobb, ha nem beszélünk, hisz jó ideig udvari WC-re, vagy mondhatnám úgy is, klozetra jártak a gyerekeink. Egyszóval áldatlan állapotok uralkodtak itt. A legjobbkor jött az akkori városi vezetők buzdítása, támogatása. Ennek az eredménye,

(Folytatás a 2. oldalon)

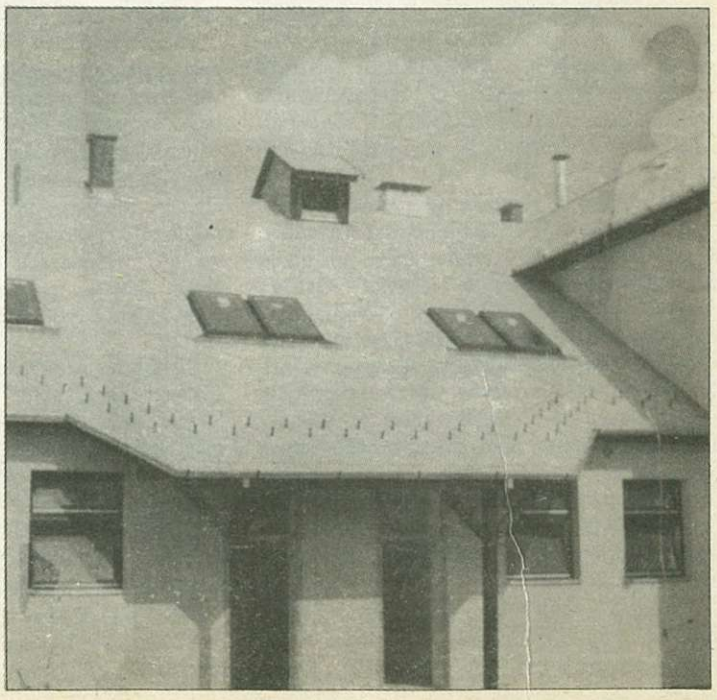

1377

Léránt Feri elment

Szombaton (július 27-én) szakadt ránk a hír: LÉRÁNT FERI meghalt! Tudtuk, hogy Párizsban van, vártuk visszajövetelét, az élményeket, és az Új Kemenesaljának az írásokat. Gondoltuk, megosztja kincseit, amiket odakint gyűjtött. De helyette csak a szomorú hír jött. Adyt keresem a bánatban, versei jóslatait. Talán Feri is ballagott a Szajna felé, ahogy a költő, de ő nem írhatta már meg az élményeit. Nehéz ezt tudomásul venni. Ími is nehéz. Valamikor én is eljutottam a nagy városba. Előtte egy fél éjszakán át Villont és Adyt szavalt egy kis baráti körben Léránt tanár úr. Tőle hallottam a párizsi állomásról, ahol Ady többször vonatra ült. Ezt ne hagyd ki – mondta –, ha ott jársz. „Ne csak a nagy templomot, a Szajnát, a város jelképét, a nagy tornyot bámuld meg, hanem menj el Ady vasútállomására és majd eltűnődhetsz." Megfogadtam a tanácsát és most utólag is megköszönöm neki. Nem gondoltam, hogy a szomorú hír hallatára újra el kell olvasnom Ady két versét. Mennyire sorsa lett mindez!

Így köszönünk el Léránt Feritől, aki már nem kopogtat sem a gimnázium ajtaján, sem szerkesztőségünk összejöveteleire érkezvén. Ránk szakadt a hír, körbezár bennünket a szomorúság.

Dala József

Tanárok és diákok öröme Alsóságon

(Folytatás az 1. oldalról)

hogy július 30-án megtörtént az új blokk műszaki átadása. Új ötszáz adagos konyha, új ebédlő, két új tanterem épült, szintenként vizesblokkot alakítottunk ki, s ez nagy szó a korábbi állapotokhoz képest. A négy nevelői szoba helyett kettő lesz, egy felső és egy alsó tagozatos.

– Mennyibe került mindez?

– Harminchárommillió forintba. Mindezek mellett a két új tanterem még nem elégíti ki az igényeket, s ezért ha már egyszer benne voltunk, akkor elkezdtünk különböző praktikus átalakításokat a régi épületben is. Ennek eredményeként már mind a tizenhat tanulócsoportunk megfelelő tanteremben tud dolgozni.

– Milyen lesz a fűtés?

– Az új részben már gázfűtés van, a régiben most készül. És ehhez kell hozzátennem, hogy a Polgármesteri Hivatal támogatása nélkül nem tudtam volna hozzáfogni. Különösen nagy szerepet vállalt a GAMESZ, hiszen az építés során minden anyagot, szerelvényt időre beszereztek, leszállítottak, és csak be kellett építeni.

– Melyik cég a kivitelező?

– Az új szárny kivitelezését a TANÉP vállalta.

– És az átalakítást?

– Józsa Imre vállalkozó és az általa vezetet iparosok. A hivatásosok mellett feltétlenül meg kell említenem azt az óriási szülői segítséget is, amit kaptunk. Megkérdezik, hogy mit kell dolgozni, de jönnek és teszik a munkát kérés nélkül is, amiért ezúton mondok köszönetet!

– Ha már a tárgyi feltételekről beszéltünk, akkor ejtsünk néhány szót a személyi vonatkozású dolgokról is. Milyen lesz az új iskola ellátottsága?

– Szerencsére nincsenek gondjaink, százszázalékos a szakos ellátottság. Két középfokú német nyelvvizsgával rendelkező tanárunk van. A nyolc napközis csoportunk mellett szakképzett tanárok fognak dolgozni. Mindent összefoglalva úgy érzem, hogy ezentúl még jobban tudunk majd dolgozni, bár el kell mondani, hogy a diákönkormányzatunk eddig is jól működött; sikeres Berzsenyi-hetet szerveztünk, még egy kis újságot is adtunk ki. Rendeztünk hobbikiállítást, s ezen sok olyan dolog jött felszínre, amin az osztályfőnökök is csodálkoztak. Adtunk alkalmat fiatal tanárainknak is, hogy a tanítás mellett más oldalukról is bemutatkozhassanak.

– A sportban – Völgyi László kollégám révén – tapasztalt szakemberünk van, aki igazán „tömegessé" tudja tenni a sportot. Rengeteg gyerekünk jön be szombat délelőtt is, nagy az érdeklődés a rendszeresen szervezett úszásoktatás iránt.

– Milyen terveik vannak még a jövőt illetően?

– A technika tantárgy terén szándékozunk „lépni". Megpróbáljuk a gyakorlati élet szükségleteihez igazítani. Van lehetőségünk gyakorlókert létrehozására, s szeretnénk bevezetni azt, hogy a lányok inkább varrni és főzni tanuljanak, és mondjuk ne villanyt szerelni. Természetesen a többi tantárgy területén is szeretnénk jó és hatékony munkát végezni, hiszen a feltételeink most már adottak. Még a tárgyi feltételek kapcsán szeretném megemlíteni, hogy az új épületrész tetőzetét már most úgy alakítottuk ki, hogy az anyagi lehetőségek függvényében a tetőtér is kihasználható legyen. Elképzelhetőnek tartom énekkari próbaterem, vagy különböző szakköri foglalkoztatók kialakítását.

– Igazgató úr! Kívánom, hogy Ön és kollégái érezzék jól magukat az új és felújított iskolában, s reméljük, hogy az alsóságiak apróságok és nagyobb nebulók is őszintén fognak örülni ennek a régen várt és megérdemelt létesítménynek!

Kép és szöveg: Rozmán

1378

A „naudaui kapcsolat" kialakulása

Az Új Kemenesalja 1991. júliusi számából örömmel értesültem arról, hogy városunk képviselő-testülete **Makkos István** polgármester úr vezetésével a közelmúltban **Gerhard Heidinger** polgármester úr meghívására a stájerországi Naudau városában járt. Miként azt Makkos úr is említette, ez a kapcsolat nem új keletű.

Kialakulása az alábbiak szerint ment végbe.

A 80-as évek elején **Erna Feitinger** asszony, a naudaui képviselő-testület tagja, az ottani néptánccsoport vezetője **Csonka György** megyei tanácselnök-helyettes közvetítésével kapcsolatba került **Kuthi Mártával**, a Kemenesaljai Művelődési Központ igazgatónőjével. Ők ketten vették tervbe néptánccsoportjaik cserefelléptetését. Csakhogy abban az időszakban az ilyesmi még nem ment olyan egyszerűen, mint manapság. Kuthi Márta azonban – lehetetlent nem ismerve – kiharcolta, hogy a KMK néptánccsoportja 1982. június 19-én és 20-án kétnapos vendégszereplésre Naudauba utazhatott.

Ott és akkor rajtuk és a vendéglátókon kívül fellépett még a svédországi Hedemora város néptánccsoportja is. A svédekkel kötött ismeretség 1987–88-ban cserefellépéses kapcsolattá bővült.

A celldömölkiek sikeres naudaui fellépésének viszonzásaként 1982. augusztus 7-én városunkban, másnap pedig Egyházashetyén lépett a közönség elé a naudaui néptánccsoport, valamint az ugyancsak onnét érkezett Dragona Quintett. Színvonalas műsoraikat a rossz idő ellenére mintegy 700 néző tekintette meg. A celldömölki fellépés igazi magyaros vendégszeretettel megrendezett baráti esttel zárult. Az akkor kötött ismeretségekből máig tartó barátság jött létre több osztrák és magyar család között.

Elsősorban ezen ismeretségeknek és barátságoknak köszönhető, hogy az 1983. évi Kemenesaljai Napok keretében május 29-én megrendezésre került hagyományos fúvószenekari parádén és kráterhangversenyen már a naudaui Borkenstein ag. fúvószenekarát is köszönthette városunk közönsége. Ez a kitűnő együttes ezt követően gyakori résztvevője volt kráterhangversenyeinknek.

1984. június 24-re a Kemenesaljai Művelődési Központ ifjúsági fúvószenekara kapott meghívást Naudauba, egy igen rangos, 11 fúvószenekar részvételével lezajlott fesztiválra. A **Váradi Ferenc** karnagy vezetésével működő, akkor még szinte kizárólag általános iskolás gyermekekből álló zenekarnak ez volt az első külföldi vendégszereplése. A rangos mezőnyben a zenekar nagy sikert aratva becsülettel helytállt, a fiataloknak pedig maradandó élményt nyújtott a naudaui kirándulás.

A naudaui kapcsolatot városunk korábbi vezetői is támogatták és ápolták. A vállalkozó szellemű naudauiak kezdettől fogva készek mutatkoztak gazdasági jellegű kapcsolatok kiépítésére is. Ennek azonban egészen a legutóbbi időkig áthatolhatatlannak tetsző akadályai voltak. Ezen akadályok nagyrészt napjainkra már leomlott. Örvendetesnek tartom, hogy városunk jelenlegi vezetői a régi kapcsolatokat tovább ápolva megpróbálják kihasználni az ebben rejlő lehetőségeket. Az idő azonban sürget. A naudauiak vállalkozni akarnak Magyarhonban. Ha ez Celldömölkön nem menne, akkor másutt. A Feitinger család például már megindította vállalkozását Balatongyörökön. Vigyázni kell, nehogy mások is másfelé keressenek befektetési lehtőséget. Még nincs késő, de nagy hiba lenne, ha a komoly múltra alapozott kapcsolatot gazdasági területen nem tudnánk kihasználni.

Fehér Tamás

Visszatekintő

Ketten – ugyanarról

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ

1379

1991. június 30.

A Szabadság Napja

A Vas megyei 4. számú országgyűlési választókerület MDF-csoportjai Antall József Miniszterelnök Úr somlói beszéde után a Dabróka csárdában rendezett juniálison ünnepeltek, ahol dr. Gömbös Ferenc, a körzet országgyűlési képviselője szólt a választópolgárokhoz.

Barátaim!

Történelmünk talán legszebb napját ünnepeljük. Július 19-én 15 óra 01 perckor elhagyta hazánkat az utolsó, ideiglenesen Magyarországon állomásozó szovjet katona. Silovnak hívják, tábornok. Örüljünk, de emlékezzünk is.

Emlékezzünk a szovjet hadsereg bevonulására, hazánk felszabadítására, elfoglalására. Emlékezzünk a félelemtől menekülő anyáinkra, a boszorkánnyá csúfításban bízó lányainkra, leánytestvéreinkre.

Emlékezzünk a gyorsan lábrakapó kommunizmusra, a most már minden bizonnyal történelmi tévedésre, a marxizmus–leninizmus térhódítására. Emlékezzünk az esztelen Rákosira és bandájára, korszakára, a padlások lesöprésére, a kolhozosításra, az ÁVO megalakulására, a templomok és egyházi iskolák bezárására, az egyházak ellehetetlenítésére, a gyűlölt és félelmetes 50-es évekre, a Mindszenty-perre, a besúgásokra nevelt korosztályokra, az április negyedikére és november hetedikére, szörnyű csasztuskákra és pártgyűlésekre.

És mindezek támasza, a szovjet hadsereg elhagyta hazánkat. Az a hadsereg, amely oly szisztematikus természetességgel foglalta el egész országunkat, hogy módszeresen építse ki stratégiai álláspontját, mint aki több száz évre akar ideiglenesen hazánkban tartózkodni.

A magyar népet nem lehetett elrettenteni. Nem győzött le bennünket se a félelem, se a terror, sem a szemfényvesztés, de még kevésbé a hazug ideológia. Évekig türelmesen viselte népünk e kifordított életet, de érezni lehetett, hogy soha egy percre sem csüggedve, baráti társaságoktól az irodalomig, hogy vége kell lenni. Az áldozat nagy volt. Szellemi és fizikai.

De emlékezzünk 1956-ra, amikor a magyar nép megteremtette az első alkalmat, az első lehetőséget. Emlékezzünk Nagy Imrére, Maléter Pálra, Sárvári Török Istvánra, a mosonmagyaróváriakra, a salgótarjániakra, a Kossuth tériekre és a többi hősre. Megmutatták az utat a mai naphoz. Erről az útról már nem lehetett letérni. Egyenesen ide vezetett, bármilyen hosszú is volt.

Legyünk büszkék, hogy utódai, eszméik továbbvivői lehetünk '56 hőseinek. Nagy Imre tisztán látta a többpártrendszerű parlamentarizmus fontosságát, és életével fizetett a haza függetlenségéért. Csodálatos érzés ma ilyen emberek hősi tetteit befejezni. Nem Ő és nem mi tehetünk róla, hogy '56-ban, s 1968-ban Csehszlovákiában a kommunista terror és annak magyar képviselője, Kádár János ezt megakadályozta. A következményeket és Recsket ismerjük. De a hazug politika és a becstelen gazdasági élet felemésztette saját magát.

Évről évre, napról napra közelebb kerültünk a mai órához. Mindig is voltak olyanok, akik nem engedték elaludni a hitet és a reményt. Hiába rúgott százezrekre a kommunista párt látszólagos létszáma, hiába lett egyre kifinomultabb az elnyomók módszere, tehetetlenségük egyre jobban érződött. Emlékezzünk, legyünk büszkék, hogy mi magyarok elöljártunk és segítettük a közép-európai átalakulást.

Emlékezzünk a betiltott március 15-ökre, '56 hőseinek csodálatos temetésére, mely az ország egyértelmű erődemonstrációja volt, emlékezzünk a szamizdatosokra, emlékezzünk az első bátrakra.

Barátaim, most az a feladatunk, hogy ezzel a fantasztikus dologgal, hogy függetlenség, élni is tudjunk. Nem lesz kis feladat, hisz nem nagyon van gyakorlatunk benne. De bízzunk saját erőnkben, tehetségünkben, akaratunkban, hazaszeretetünkben. Ha ezt az erőszakokkal, csalásokkal, megtorlásokkal, igazságtalanságokkal, testi és szellemi terrorral övezett utat győztesen végigjártuk, és ráadásul az út végén maradt annyi ereje ennek a nemzetnek, hogy másokat is segítve, példát mutatva, egy csepp vér nélkül, abszolút demokratikusan tudtuk befejezni, kell hogy legyen annyi erőnk, hogy amit hosszú időn keresztül idegen eszmék tönkretettek, azt újból felépítsük. És igenis úzzük ki a hazánkban most ideiglenesen nálunk tartózkodó rosszkedvet és kishitűséget – mint Lezsák Sándor mondta.

Barátaim, ma ünnepeljünk! Hisz a bilincs tényleg lehullt kezünkről, minden rajtunk múlik, és ezt a szabad kezet nyújtsuk ki mindenki felé, elsősorban a hazánkon kívül rekedt magyar testvéreink felé, de nyújtsunk békülő jobbot a Szovjetunió felé is, hisz úgy gondolom, erőnket ez jelképezi legjobban.

Most rajtunk a sor, egy szabad, független Magyarországon rettenetesen nehéz gazdasági körülmények között utolsó kemény harcunkat kell megvívni, de most már csak a jobb lét a cél.

Hajtsunk fejet még egyszer '56 hősei előtt, az egész magyar nemzet előtt, hisz ezt a mai csodálatos napot közös akarattal értük el.

Istennek hála!

Elmentek – Ittmaradtak

1380

1991. június 30-ával újabb ünnep került a magyar naptárba: a Függetlenség Napja. Ha nem is lesz munkaszüneti nap ez a dátum, ebben az évben történelmünk pirosbetűs napja volt. Több, mint 17 ezer nap után elhagyták hazánk földjét az „ideiglenesen" itt állomásozó szovjet csapatok. Egy ország ünnepelte meg méltósággal ezt a napot.

A Kemenesalján nem volt orosz garnizon, nem maradt ránk örökül tönkretett laktanya, földünket nem szennyezte repülőbenzin, nem felejtődtek itt bokrok tövén, árkok mélyén hanyagul elhányt cirill betűs aknák, lőszerek. Testünk, lelkünk is már csak behegedt sebeket őriz. Őszülő hajú már az a korosztály, amely 1945-re nem úgy emlékezik, hogy felszabadultunk, hogy vége lett a háborúnak, hanem úgy, hogy „bejöttek az oroszok". Ha nem maradnak itt szerződéseket megszegve és ránk kényszerítve 17 ezer napot, ha nem úgy nőnek fel iskolás generációk, hogy számukra a nyelvtanulás egyetlen lehetősége az orosztanulás, illetve mást csak „második idegen nyelvként" tanulhatnak, akkor a nemzeti emlékezet Hitler és Szálasi legyőzőiként őrizné meg emlékeket.

Június 30-án este az utam véletlenül az orosz temető felé vitt. Csendben és rendben ott sorakoztak a katonasírok a magyar, I. világháborús emlékmű körül. Temetőhöz illő volt a csend, háborítatlan a kis sírkert rendje. Pedig nem vigyázta rendőr, mint éveken át „ünnepek" idején. A méltósággal ünneplő ország népe megőrizte méltóságát, nyugodtan pihenhettek a magyar földben azok, akik ittmaradtak, néma kövek alatt, legtöbben névtelenül, de legalább gondozott temetőben.

Történelmi véletlen, hogy ez a dátum csaknem napra pontosan egybeesik egy 50 évvel ezelőttivel. Éppen fél évszázada, hogy hadiállapotba került Magyarország és a Szovjetunió. A Helsinkit, Várnát, Kassát bombáztató diktátor, a katyni gyilkos provokált. Amikor saját népe volt végveszélyben, ellenségei számát akarta növelni, míg hadait verték, ő hódításról álmodott. A finneknek, bolgároknak sikerült kívül maradni, nekünk nem. Két „szörnyállam iszonyata" közt, ezúttal is két pogány közt, s úgy, hogy még hittünk is benne, hogy a mi „egy hazánkért" hadba léptünk. A magyar katona bevonult – és többségében ottmaradt. Örökre. Elnézve a csendes celli orosz temetőt, jó lenne hinni, hogy valahol Oroszországban, valahol Uriv, Sztarij-Oszkol, Voronyezs földjein békében, talán mégis temetőkben nyugosznak a mi katonáink is. Apám is.

REQUIEM AETERNAM DONA EIS DOMINE!

Léránt Ferenc

1381

Tőkés László újra Pápán

A II. Református Világtalálkozó nemzetközi és országra szóló eseménye volt Pápán, június 29-én **TŐKÉS LÁSZLÓ**nak, ma már fél Erdély református püspökének, az 1989. évi romániai szabadság ígéretét hordozó forradalmat szenvedései tüzével életre serkentő nagyváradi lelkipásztornak igehirdető szolgálata. A belülről irányított ember mély hitéből fakadó, a belőle áradó magabiztosságot és mégis mély alázatosságot sugárzó hitvalló igehirdetés hallgatói megrendülve váltak egy test és lélekké az igehirdetővel, s erősödtek magyarságtudatban és református keresztyéni hitükben. Az igehirdetés alapigéje I. Korintus 12:12–27 versei alapján, az egy test és a tagjai mindenben való egységének, közösségének szoros összetartozása, a különböző tagok egyetemes érvénnyel való egységének bibliai tanítása volt. *A test lebénul, ha a résznek baja van!* Ti pedig a Krisztus teste vagytok és tagjai rész szerint.

jaiként élni, munkálkodni, szeretni. Különösen két korszak az, amely ilyen vonatkozásban jellemzi történelmünket: a Mohács utáni és a Trianon utáni változásai. Mohács után szétszakítottságban, a török és a német kettős szorításában s igájában élt a nemzet, de őrizte önállóságát harmadik részként Erdély és a Részek (Partium). Tragikusabb sorsváltozásként tartjuk számon a trianoni változásokat. „Nem igaz az és távol áll tőlem az, amivel előszeretettel vádolnak országom sötét és szélsőséges erői, hogy itt határrevízióról szóljak. Különben nem is tartozik ez ide. Hiszen nem az a tragikus alapjában véve, hogy hol vonják meg a határokat, hanem az, hogy *ha lélek- és tudatcsonkulás megy végbe, ha ez követi az új rendezéseket*". És ez történt egykor Mohács és századunkban Trianon után, másmilyen módon ott és fokozottabban most Trianon után.

A szenvedésnek közös tudata is össze-

állam, egy anyaország, egy rendszer teljes közönye a torz internacionalizmus jegyében, miközben egyre emelkedett a húsosfazekakra emlékeztető életszínvonal. Emberileg ez a magatartás megbocsáthatatlan és öncsonkító, s ha csak ez az egyetlen bűne volna az elmúlt rendszernek, ezzel bőségesen rászolgált arra, hogy csúfosan megbukjon."

Beszélt a püspök arról is, hogy az egyházban is lélekcsonkulás ment végbe, s ebből folyóan az egyháznak is vannak mulasztásai. Reménységünk az, hogy ez az 5 év utáni második találkozás helyreállítja, megtisztítja a megcsonkult tagokat, önazonosságunkat helyre akarja rázni. Ébresztő! Meg kell keresnünk azokat az új utakat, amelyek egymáshoz visznek: együttes közös feladatra, felelősségvállalásra és a tagok felelősségteljes közös szolgálatára – az egy testért! Együttes hűség és szolgálat Krisztushoz, a nemzethez és Isten országához. Kérjük Istent: Uram helyezz a helyes útra, bár tudod, hogy én nehéz természetű ember vagyok!

Az igehirdetés elhangzása után **dr. Sz**

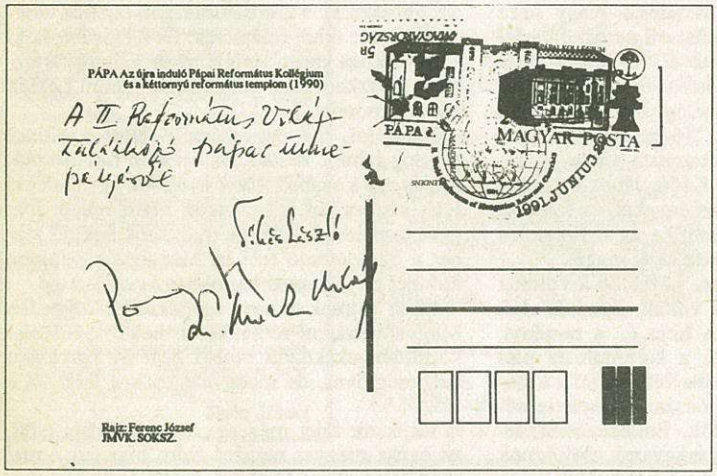

Az emléklapon: Tőkés László és Márkus Mihály püspökök, valamint Pozsgai Imre dedikációja.

Az újrainduló Pápai Református Kollégium és a kéttornyú reformá templom.

Az igehirdetésben elhangzott a tanítás: önmagukban nem állhatnak meg a tagok, önmagukban értelmetlenné válnak. Nem lehet meghasonlás a testben, hiszen ugyanarról kell gondoskodniuk egymásért és akár szenved egy tag, vele együtt szenvedjenek a tagok mind, akár tisztességgel illettetik egy tag, vele együtt örülnek a tagok mind. Egy test a nemzet és egy test az egyház: sokszínű egység, mely egymás javát szolgálja. Ebben a vonatkozásban nem csupán vér szerint, hanem keresztyén mivoltában is egy. Vajon keresztyén nemzet vagyunk, vagy ezt már elfeledtük? A keresztény Európához is fel kellene zárkóznunk, nem csupán gazdasági vonalon, mert ennek tudatát is kiölték belőlünk.

Nemzetünk történelmére nem a harmonikus folyamat, hanem a sorserózió törésvonalai jellemzőek. És ebben a vonatkozásban ma újra kell tanulnunk az ősi tradíció minden alapvetően fontos irányelvét: egység, egymás megértése, kitartó türelem és együttérző szeretet. Tragédiánk, hogy időközönként nem tudtunk az egy test tag-

köti a tagokat. Az együttes szenvedésnek ez a tudata ösztönözte Bethlent, Bocskayt és I. Rákóczi Györgyöt, hogy hitük védelmében fegyvert fogva, hazájukat, mint saját édesanyjukat és apjukat, mint saját testüket védjék és oltalmazzák. A haza és a hit szabadságának ügye és védelme, az egy test és tagjainak oltalmazása volt részükről. Ma már kipusztult ez az érzés.

„Egymásért és egymással szenvedő tagok voltunk Trianon után a fájdalomban. Aztán rendre beletörődtünk, beleőszültünk: minket ott rendre kifosztottak, s elnémítottak és a többi utódállamokban is üldöztek, pusztítottak, asszimiláltak, kiűztek. Ezt kellett szenvednünk. S ezzel szemben milyen magatartást tanúsított a haza? Van mit bevallani és megbánni! Nem szenvedett a tagokkal együtt a haza, nem vonta kétségbe, hogy mennyi hű kebel sajgott a távolvalókért, a megalázottakért és megszomorítottakért. És bevalljuk, hogy egy-egy jó szó milyen felemelő érzésekkel töltött el bennünket a hallgatás és a némaság fala mögött. Szükségünk volt ezekre a jelzésekre. Emberileg megbocsáthatatlan egy

máry Ferenc, a Nagyváradi Reformá Egyházkerület főgondnoka tarott lélek markoló előadást A keskeny úton Erdé ben címmel. Délután a zsúfolásig megt Művelődési Házban **Farkas Sánd** youngstowni (USA) lelkipásztor Élet és szolgálatunk az USA-ban címmel, felesége által felolvasva **dr. Gyenge I re** felsőőri (Oberwart) lelkipásztor, püspök Magyar reformátusok élet Ausztriában és Oberwartban cím hangzott el előadás. Ezt követően **Zsuzsa, Bodolay Géza, Szij Béla, Gyenge Imréné Somogyi Edit** egyk pápai diákok szóltak emlékeikről. Ém kelt **Petrőcz Márta** és a pápai refor tus gyülekezeti énekkar, orgonált **rasszon Dezső** orgonaművész. Zárs mondott: **dr. Márkus Mihály** püspök.

A Tőkés László tiszteletére adott fog dáson és a templomi istentiszteleten részt vettek a pápai önkormányzat tag pohárköszöntőt mondtak **dr. Kovács Z tán** polgármester és **dr. Márkus Mih** püspök.

Nádasdy L

1382

„Homokszem az Alföld portengerében"

Tiszazugi történet

A mű először 1945-ben jelent meg, de számos példányát bezúzták és ma már könyvritkasággá vált. A kötet reprint kiadása 1990 decemberében látott napvilágot a Szent Benedek Leányai Társaság, a Pannonhalmi Főapátság és a szolnoki Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár közös gondozásában. A könyv bemutatja **Berecz Skolasztika** egyházi tevékenységét és részletes, árnyalt jellemrajzot ad. Ismertetésünkben vázlatosan felelevenítjük életének legfontosabb eseményeit, különös hangsúllyal a helyi vonatkozásokra.

Berecz Skolasztika (keresztnevén Erzsébet) **1898. november 12-én született Alsóságon.** Édesapja Berecz Lajos evangélikus vallású virágkertész. Édesanyja Horváth Anna katolikus vallású volt és a vegyesházasság következtében Erzsébet is katolikus lett. Celldömölkön az Isteni Szeretet Leányainak elemi és polgári iskolájában tanult. Erre az időszakra vezethető vissza az a szokása (amit később szerzetében is meghonosított), hogy minden papnak mindig kezet csókolt. Kisgyermekként nagyon sok rosszat hallott a papokról, sőt a vásott gyerekeknek még a csúfolásban is segített. A kézcsókokkal e régi bűnöket akarta jóvátenni. Alázata és imádságos élete korán feltűnt környezetének. Felhívta magára a figyelmet – mint egyik barátnője írta – „a csinos, szőke, bájos leányka, amint iskolába járt és köszönt mindenkinek. A templomban órák hosszat volt már ekkor, fiatal lánykorában, s gondolkodtak, mit csinálhatott ott oly soká."

Szülei ellenezték, de ő kikönyörögte, hogy 1915-ben, a háború második esztendejében önkéntes vöröskeresztes ápolónő lehessen dr. Király Jenő sebészfőorvos mellett. „Feltűnést keltett a Korona szálloda felső terme, ahol Erzsike kisasszony ápolta a sebesülteket. Fehérujjas kötényében kis Terézkének hívták." A test ápolása már ekkor a lelkekért való aggódással párosult nála. Kiteljesedett benne a Szent Szív bensőséges tisztelete, minden bizonnyal az új plébános hatása alatt. Kühár Flóris ekkoriban került Celldömölkre, és az innsbrucki jezsuitáknál szívta magába a Jézus Szíve-tiszteletet.

Bözsike apostoli lelkülete révén minden alkalmat megragadott, hogy egyszerű kedvességével, derűs mosolyával egy-két jó szót szóljon a lélek érdekében. A katolikus leányok megszervezésére is gondolt, és 1918. augusztus 15-én került sor a Celli Leányok Mária Kongregációjának megalapítására. Szerinte „a kongregáció Szűz Királynő virágos kertje, ahol a virág lelkek gyengéd, gondos kertésze a Szűzanya." A virágkertész leánya nem csupán beszédeiben emlegette gyakran a virágokat, hanem éveken át ő díszítette a celli templom főoltárát.

A világháború után az irgalmas nővérek pápai képzőjébe iratkozott be, és 1921. július 29-én jeles eredménnyel tette le a képesítővizsgát. Az intézet akkori főnöknője, Gizella nővér szerint a képzőnek nem volt még ilyen kiemelkedő egyéniségű növendéke. A szeretet feszítő ereje ekkor már az isteni szolgálat hivatása felé húzta Skolasztikát. 1921 elején Kühár Flóris két szentbeszéde nagy hatással volt rá: „egészen fölgyújtotta a lelkemben szunnyadó tüzet s a vágyat a minél teljesebb lemondás után." Megtudta, hogy Tiszazugra hitoktatónőt keresnek. Nehéz szívvel, de örömmel vállalkozott a feladatra: „Mindent a jó Istenre bízok és a Nagy-Alföld portengerében picike homokszem leszek." Amikor 1922. november 6-án Cellből távozott, egy öreg vasutas így búcsúzott tőle: „Szegény annak a városnak az elöljárósága, amely ilyen értéket elenged."

Az Alföldön, a „magyar Afrikában" megdöbbenti a vallási tudatlanság. Pártfogója, Steer Ferencné segítségével zárda céljára alkalmas épülethez jutott. Virágzó vallási életet teremtett, missziósházakat alapított a környéken. Sikerének titka mindent átható szeretetében gyökerezett: „Ha mást örülni látok, nagyobb az örömöm, mintha nekem szerezték volna." Néhány társával együtt Tiszaújfalun megalakította a Szent Benedek Leányainak Társaságát. A zárda kápolnájának felszentelésére Kühár Flóris utazott az Alföldre. Skolasztikát a püspök kinevezte perjelnőnek és lehetővé tette, hogy letegye a bencés apácák fogadalmát. Szervezői-vezetői képességeinek köszönhetően átvészelték a gazdasági válság nehéz esztendeit, sőt Pesten is sikerült letelepedniük.

1927-től küszködött a tüdővésszel, amely 1931-ben hatalmasodott el rajta. Az év augusztusában járt – életében utoljára – néhány napra szüleinél Celldömölkön. Egy akkor 17 éves leány így örökítette meg a látogatást: „... beragyogta egész családi otthonát és Celldömölköt. Ha végigment az utcán, minden ház előtt megállították, mindenkihez volt egy-két szava. Kit megsimogatott, kinek meleg kézszorításában éreztette szeretetét..." Berecz Skolasztika 1932. október 1-jére virradóra hunyt el Budapesten.

A kötetet Berecz Skolasztika naplója, levelezése és visszaemlékezések alapján Radó Polikárp, a „Szent Benedek Leányainak" igazgatója állította össze.

Németh Tibor

1383

Pápalátogatás Szombathely

1991. augusztus 19.

Program

4.30	A parkoló nyitása
5.30	Az ünnepi tér nyitása
7.00–9.30	Lelki felkészülés
9.00	A zarándokok érkezésének befejezése
9.30	A Szentatya megérkezik a szombathelyi repülőtérre, a szentmise helyszínére
9.45	„Papamobil"-ban körút a szektorok között
10.15	Ünnepi szentmise
13.00	A Szentatya érkezése a püspöki palotába
15.15	A Szentatya távozása a püspöki palotából
15.35	A Szentatya a Haladás sportstadionból visszaindul Budapestre

Útmutatások, információk

A Szentatya látogatására szánt *adományokat* helyezzék a szektorba való belépéskor a bejáratnál felállított kosárba. Köszönjük! A gyűjtés a magyarországi, ill. a szombathelyi pápalátogatás költségeit szolgálja.

A zarándokok a szentgyónásukat lehetőleg otthon végezzék el. Minden szektorban lesz ugyan gyóntatás, de több tízezres tömeg helyszínen történő meggyóntatása megoldhatatlan.

A zarándokok a belépőjegy mellé *imafüzetet* és *kitűzőt* is kapnak. Az imafüzet nemcsak az ünnepélyes pápai szentmise imáit és énekeit tartalmazza, hanem hasznos információkat is.

A repülőtéren, az ünnepi tér közelében két parkoló lesz: északon és délen egy-egy. A parkolóba parkolójeggyel lehet behajtani. Ez a parkolójegy egy matrica, amelyet az autó vagy autóbusz szélvédőjére kell kiragasztani. A parkolójegyekhez, a belépőjegyekhez hasonlóan, a plébániahivatalokon keresztül lehet hozzájutni.

A *szektorokba* való belépéshez belépőjegy szükséges. A szektorokat egy betű és egy szám jelöli. A könnyebb tájékozódás miatt az „A" jelű jegyek lila, a „B" jelűek zöld, a „C" jelűek piros, a „D" jelűek sárga, az „E" jelűek kék színűek. A résztvevők csak abban a szektorban kaphatnak helyet, amelybe a belépőjegyük szól.

Ülőhelyek: Ajánlatos összecsukható kempingszéket magukkal hozniuk, hogy a többórás rendezvény alatt leülhessenek.

A szombathelyi repülőtérnek saját *vasúti* megállója lesz. A pápalátogatásra szervezett különvonatok ide érkeznek és délután innen indulnak. A vonatok indulásával kapcsolatban figyelje az információs szolgálat hangosbemondóban elhangzó utasításait. A vasúti megállóhelytől kb. 1 km-nyi gyalogút vezet az ünnepi térhez.

A SZOMBATHELYI PÜSPÖKI HIVATAL címe és telefonszáma: 9700 Szombathely, Berzsenyi tér 3., tel.: 94/12-056, fax.: 94/18-538.

Július 1-től munkanapokon 8 és 12 óra között információs szolgálatot tartunk a következő címen és telefonszámon: Szombathely, Szily J. u. 2., tel.: 94/18-560, fax: 94/14-298.

Szombathelyi Püspöki Hivatal
Pápalátogatást Előkészítő Iroda

1384

Tanévzáró Güssingben

Az ausztriai Güssing, az egykor Vas megyéhez tartozó Németújvár már évek óta „félhivatalos" testvérvárosa Celldömölknek. A jó kapcsolatokat kezdettől fogva elsősorban iskoláink ápolták, de azóta már rendszeresen vendégeskednek a két városban a fotóművészek, Ludwig KRAMER úr, a güssingi polgármester is alighanem otthonosan igazodna el a celli „belvárosban".

A kapcsolatok kiépítésében úttörő szerepet vállaló Gayer Gyula Általános Iskola az idén újszerű tanévzárást szervezett. Idehaza ugyan már rég „kitört" a vakáció, de megvárták a burgenlandi tanévzárás napját, és június 22-én, szombaton két autóbuszba ültettek 92 celli gyereket, akik tanáraik kíséretében elmentek szomszédolni a güssingiekhez.

A közös évzárón volt sportrendezvény (győztest, vesztest nem kívánó tétmeccs nélkül), szerepelhettek a méltán híres celli bábjátékosok, az alsósok néptánccsoportjának első nyilvános fellépése mindjárt külhoni színpadon került sorra. És életükben először külföldre utazhattak az iskola cigánytanulói is. Nagy sikert arattak cigány nyelvű dalaikkal, kuriózum számba menő táncaikkal, és elismerést érdemelnek fegyelmezett viselkedésükért is.

A celliek fogadtatása élményt adó napot jósolt Güssingben. A buszozásba kissé belefáradt gyerekeket amolyan igazi terülj-terülj asztalkám várta, igazi svédasztalnál früstökölhettek. 9 órakor vette kezdetét az iskola sportpályáján a látványos kavalkád, amelyben a magyar és az osztrák gyermekek mellett a zászlók játszották a főszerepet. A mieink a tornagyakorlathoz piros-fehér-piros és piros-fehér-zöld selyemzászlócskákat vittek magukkal, a güssingiek – meglepetésünkre – ugyancsak a magyar és az osztrák nemzeti színekben tarkálló papírzászlókkal fogadtak bennünket. Mintha sohase lett volna divat ezen a vidéken a fakó schwarz und gelb, a száznyi rot-weis-rot és piros-fehér-zöld varázsolt nyárias színeket a gyerekseregnek kezébe.

A németül tanuló celliek jó alkalmat találtak tudásuk próbára tételére, tolmácskodniuk is kellett, hiszen nem minden diáktársuk számára volt ismerős a szomszédok nyelve, Güssingben pedig ma már alig találni magyarul beszélőt. A nyelvi nehézségek ellenére azonban éppoly felhőtlen volt a kölcsönös megértés, mint az időjárás. A gyermekek maguk készítette kis ajándékokkal lepték meg egymást, a legnagyobb sikert a bábosok ajándékba hozott figurái aratták. Miután a polgármester úr is üdvözölte a fesztiválnak is beillő találkozó résztvevőit (s vitte el utána a felnőtt kísérőket egy kis fehér asztal melletti eszmecserére), a celli gyermekeket güssingi családok látták vendégül; a „fekete gyémántokat" ottani pedagógiuskollégák. Ajándék nélkül senki sem jött el vendéglátóitól, ahol viszont ajándékba mindenki bizalmat hagyott. Néhány éve még a burgenlandi polgár az oda vetődő magyarban a „kommunista" országból jött, nemkívánatos ideológiákkal megfertőzött embert látta volna, ma már perceken belül kiderült, egyazon kontinens lakói vagyunk.

A cellieknek módjuk volt eljutni a környező falvakba is, megismerkedni ezzel a szépséges, oly ismerősen „vasi" tájjal, a felnőtteknek pedig a „heggyel", amelyen ott is szőlő terem. A találkozó végén tombolára került sor, ahol mindenki nyert, ahogyan mindenki nyerő volt az élményekben is. A szíves vendéglátást a celldömölkiek szeptemberben igyekeznek majd méltóképpen viszonozni.

1385

Verselő hajdani tanítók

Alsóságon számos nagy múltú, tiszteletnek örvendő népi tanító, iskolaigazgató tevékenykedett. Nevük bevésődött a köztudatba, emberformáló, nevelő sikeres tevékenységet folytattak. Az iskolatörténet nagy jelesei ők. Akadt köztük költői beállítottságú, vagy helytörténetkutató, alkotó közösségeket formáló. Helyénvaló, ha megemlítjük őket, olyan személyiségeket, akik képesek voltak magasba emelkedni, többletet nyújtani az ifjúság és a lakosság számára.

Ilyen tanító volt **Kováts Sándor** az első világháború időszakában, az Ima-dalok a hazáért címmel megjelenő verses füzet szerzője. Kiadására 1915-ben került sor, nyomdatörténeti érdekesség is, hisz a címlapon ez áll: „Ny. Dinkreve Nándor Könyvnyomdájában, Czelldömölk, 1915."

A másik neves ember, a Sághegy szerelmese, **Szakály Dezső** valamikori iskolaigazgató, akinek szintén nyomtatásban megjelentek a versei, Magyar akarat! címmel, kiadta a „Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1933." A rájuk való emlékezés tiszteletével közöljük egy-egy versüket.

D. J.

Kováts Sándor Könyörgés

1386

Szomorú hazánknak egyetlen reménye,
Hozzád fohászkodik szent István bús népe;
Hozzád emelkedik keblünk panaszszava,
Ezer sebből vérzik szép hazánk, Mária!

Viharnál vészesebb e nagy veszedelem,
Előtte senkinek nincs semmi kegyelem;
Minden pillanatban új sebeket tép fel,
Nemzetünk virága a csatán vérzik el.

Hol vagy égi Anyánk, miért hagytál el minket?
Hisz megbűnhődtük már minden vétkeinket,
Fordítsd felénk gyönyörű arcodat,
S borítsd ránk oltalmul védő palástodat.

Alabástromkezed legyen ismét gyengéd,
Törölje le sorban az özvegyek könnyét;
Az árvákat pedig fogadd oltalmadba,
Te légy szegénykéknek vigasztaló anyja.

A vérmezőn küzdő szegény fiaidat
Szintén öleld hozzád s adj nekik jutalmat,
Díszítsd fel őket a győzelem jelével
Fölöttünk már végre békenap süssön fel.

Szakály Dezső díjazott bora oklevelével.

1387

Szakály Dezső
Szénaillat száll a levegőben

Kis szobám zugában,
hol csöndes-nyugodtan,
magambavonultan
álmodozni szoktam
– nincsen maradásom.
Nem tudok pihenni.
Valami űz, kerget;
menni! menni! menni!
Valami különös,
de ismerős vendég
toppant ma be hozzám.
Ismerősöm már rég.
Önfeledt-boldogan
szaladok elébe:
– édes szénaillat
száll a levegőbe'.

Csalogat a vendég,
rohanok utána,
ki a füves rétre,
az erdő aljába.
Az illatos agg-fű,
hosszú rendben fekszik.
Itt már gereblyézik,
amott petrencézik.
Megragadok én is
egy izmos favillát
s borzogatom a szép,
illatozó szénát.
Kacagó boldogság
örvénylik szívemben:
– édes szénaillat
száll a levegőben.

Ledülök egy boglya
illatos tövébe,
mintha ott pihennék
jó anyám ölébe',
elringat a boglya
szép álmodozásba...
Fejem fölött dalol
az Ég pacsirtája.
S lelkem, mint mezei
pacsirta éneke,
– édes szénaillat
szárnyán száll az égbe.

1388

Kis-Czell és Nemesdömölk kulturális fejlődése a 19. században

Egy település kulturális szintje az iskolájától és a benne folyó tanítás színvonalától függ. Az embertől, aki tanít és aki tanul. A tanárok, tanítók korszerű tudásától, tudományos felkészültségétől, sőt, esetleg ilyen munkásságától. De a művelődés és oktatás ügye minden korban függvénye volt a korszak világnézetének, általános kultúrpolitikájának és gazdasági áramlatainak, szemléletének. Ma is látjuk, tapasztaljuk mindezek igazságát.

Napjainkban is nagyon sok szó esik a művelődés, a kultúr- és iskolapolitika ügyéről, ennek jövendő alakításáról, s benne az egyházak szerepéről, amikor újra kézbe akarják venni iskoláikat. Olvasom az egyik hetilapban, hogy amikor az egyházak ügyével kapcsolatos előterjesztést az államtitkár a parlamentben előterjesztette, némely honatyák „röhögtek, sőt nyerítettek" a hallottak kapcsán. Jellemző! Aligha voltak, vannak tisztában a történelmi múlttal, melyet e téren az egyházak az oktatás, népművelés, művelődés területén végeztek. A szószékek is, századokon át a kultúra és a közművelődés első számú hirdetői voltak és nem csupán a vallás és a hit plántálói.

Városunk életének előző századaiban is az egyházak voltak iskoláik révén a közművelődés első számú forrásai. Írásos dokumentumunk van arról, hogy Nemesdömölkön az 1681. évi 26. tc. hatálya óta folyamatosan virágzott a magyar és a latin nyelvű iskola, ahol lányok is tanultak, ami abban a korban, amikor az alsóbb szinten a népoktatás területén nem is tartották a tudást fontosnak, roppant nagy értékű s tiszteletreméltó oktatói munkásság volt mai szemmel nézve is.

Természetes dolog tehát az, hogy amikor később Kis-Czell a maga nyugatról érkezett telepeseivel belépett ebbe a kulturálódási folyamatba, a lakosság általános kultúrszínvonala minden szitnen folyamatosan csak emelkedhetett. Nem csupán az általános szellemi tudásbeli színvonal, hanem az ipar, a kereskedelem és a gazdasági színvonal is.

Bizonyos az, hogy a reformkor szellemi áramlatai, majd a kibontakozó forradalmi mozgás nem hagyta érintetlenül a lakosságot. Tudjuk, hogy 1830-ban már van CASINÓJA, bár nem sokáig működött. Itt alakul meg 1831-ben a balatonfüredi színházépítő társaság, és lép fel magyar nyelvű előadásokkal az odaszerződött színtársulat. Egy 1847. évi adat egy füstös kávéházról és egy hírlapról beszél, sőt, két közvilágítást szolgáló lámpa felállításáról szól a híradás. Az 1848. évből kórház-tőkepénzalap gyarapításról kapunk hírt. Megalakult a KEMENESI OLVASÓ- ÉS FIÓKGAZDASÁGI EGYLET Kis-Czell székhellyel.

Az 1857. és 1869. évi összeírások már arról árulkodnak, hogy mind gazdasági, mind szellemi szinten, és az életszínvonal tekintetében magas szintű társadalom él, alkot Kis-Czell és Nemesdömölk házaiban. Nézzük Kis-Czell nagy figyelemmel összeírt adatait: Összes házak száma 86, közülük földszintes 77, egyemeletes 9, lakás és üzlet 67, földszinti lakás 156, emeleti 10, manzard 1; az összes szobák száma 413, előszoba 14. Összes lakos: 843. A lakosságból csak olvasni tud 13 férfi és 43 nő, olvasni és írni is tud 319 férfi és 223 nő, nem tud sem írni sem olvasni 103 férfi, 140 nő.

A statisztikai adatok (nem közöltem mindet) általában rendkívül magas szintű lakáskultúráról beszélnek a korszakhoz viszonyítva. Ez érthető, hiszen a nyugatról bevándorolt iparosok és kereskedők is az ottani magas szintű kultúrát hozták, egy fejlettebb társadalomból. De nem kell szégyenkezni a szellemi kultúra vonatkozásában sem. Az írni és olvasni tudó lakosság százalékos arányszáma meghaladja a megyei átlagot. Köszönhető ez valószínűleg a megszaporodott tanítói létszámnak. Nem kicsinyelhető az sem, hogy az egészségügy területén 3 orvos működik a lakosság között. A mezőgazdaság területén felfigyelhetünk a 47 svájci szarvasmarhára és nemesített juhállományra.

A ma egy kicsit a tegnapba tekint. Szüksége van a múlt ismeretére. Mély és igaz hangsúlyozottan a história időszerűsége. Mi okosan vonjuk le a tanulságokat belőle.

Nádasdy Lajos

(A szöveg, a helytörténeti csoport ülésén elhangzott előadás nagyon rövid összefoglalása.)

1389

Meghívó

A Dunántúli Református Egyházkerület Elnöksége szeretettel meghívja a – 39 évi kényszerszünet után – 460. tanévével újra induló Pápai Református Kollégium Gimnáziumának *1991. szeptember 1-jén (vasárnap)* a pápai református templomban *délelőtt 10 órakor* kezdődő *tanévnyitó* örömünnepére.

Igét hirdet *Dr. Márkus Mihály* püspök

Esküt tesznek a kollégiumi főigazgató, a gimnáziumi igazgató és a tanárok

Köszöntőt mond *Kövy Zsolt* kollégiumi főigazgató

A megnyíló iskolát köszöntik a magyar kormány, az egyházak, az öregdiákok, Pápa városa s a külföldi küldöttségek képviselői

***Bujáky Miklós* gimnáziumi igazgató tanévnyitó beszéde**

Az 1952-ben végzett öregdiákok köszöntik az 1991-ben kezdő növendékeket

A gimnáziumi tanulók fogadalomtétele

Az ünnepség után közebéd

Délután 4 órakor *Lützen de Vries* holland orgonaművész hangversenye a templomban

Dr. Márkus Mihály püspök — **Dr. Kálmán Attila főgondnok**

1390

Kulturális hírek

Kemenesaljai Művelődési Ház

Aug. 9-én, pénteken du. 5 órakor
BRAZÍLIA címmel régi ismerősünk, Hans Gustav EDŐCS ausztriai fotóművész kiállításának megnyitója.

Aug. 10-én, szombaton
lelki tanácsadó szolgálat.

Aug. 14–15-én, szerdán és csütörtökön
a György–Borner Kft. vására az előcsarnokban.

Aug. 23-án, pénteken
a MÉZGA Kft. vására.

1391

Aug. 31-én, szombaton este 7-kor
DISCO.

Szept. 6-án, pénteken
Kiskovácsné TÓTH ENIKŐ szobrászművész kiállításának megnyitója.

Szept. 7-én, szombaton este 7-kor
DISCO.

Nagy István Vasi Hegyháton

1382

„Vár állott, most..."

Ki ne ismerné a halhatatlan sorokat? Kinek ne fájna a múltban oly gyönyörű váraink pusztulása akkor, mikor más nemzetek még ma is büszkélkednek velük? A történelemmel és az idő rontó kezével megalkuszunk, de nehezen viseljük azt, ha mostani kéz, elme és nemtörődömség a romboló erő. Azt mondja Ön, Kedves Olvasó, hogy már nincs ilyen. Én azt mondom, tartson képzeletben velem.

Már elhagytuk Kemenespálfát, s a fák koronái közt elő-előbukkan két építmény, mintha két testvér állna egymástól nem messze két kis magaslaton. A jánosházi templom és a vár. Fenségesen uralják a környéket, a templom, mint jól öltözött édesgyermek, a vár, mint bántott mostoha. Romlásában is gyönyörű! A torony felkiáltójelként mered csupasz tégláival az égre, és kérdez: miért?

Erre próbáltunk választ keresni a Polgármesteri Hivatalban. **Varga István** polgármester úr válaszolt kérdéseimre.

– Mi lesz a vár sorsa?

– A vár ügyében már egy vaskos dossziénk van. Az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség ráköltött tízmillió forintot, majd itthagyták. Szétszedték és elmentek. Azóta nem történt részükről semmi. Az ősszel mi kértük, hogy a sok érdeklődő miatt, akik hasznosítani szeretnék, vegyék le a listáról, amely kizárólagos állami tulajdonban tartja. Erre írták ez év március 7-én, hogy továbbra is állami tulajdonban marad a vár, a helyreállítás és a hasznosítás módja pedig kidolgozás alatt áll. Én nem értem ezt az álláspontot. Ha van vevő, aki megvenné és helyrehozná – ezzel megmentené –, akkor miért nem lehet neki odaadni?

– És Önök nem tehetnek semmit?

– Mi csak kezelői vagyunk, nem tudunk lépni. Voltam a Vagyonátadó Bizottságnál, ahol azt mondták, hogy tárgyalhatunk, de mindenhol záradékként fel kell tüntetni, hogy csak az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség jóváhagyásával.

– Az is teljességgel érthető, hogy az épület jelenlegi állapota miatt a bérbeadás senkinek nem kedvező, hiszen bérlemény felújítására senki sem költ több mint százmillió forintot. Sajnos ez a jelenlegi patthelyzet. A falu nem látja hasznát, sőt, nagyon sokan fájó szívvel szemlélik a lassú, de egyre inkább gyorsuló pusztulást.

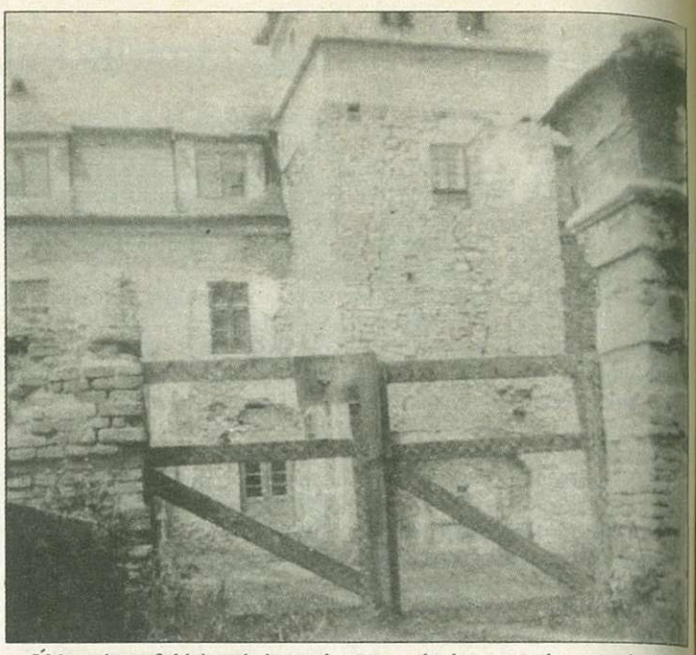

Útban hazafelé ismét becsalogat a vár és szorgalmasan kattogtatom a fényképezőgépet. A falfestmény pálmái és a zebra csíkjai látszanak még. A második és harmadik szint közötti festett famennyezet deszkáiból véletlenül maradt egy hírmondó. A fal „feltárási célból" leverve. Én rombolásnak nevezném. Mintha barbárok végeztek volna esztelen, értelmetlen „munkát", és dolguk végeztével távoztak. Persze mondhatja bárki, hogy az a régi rendszer műve volt. A fenti beszélgetés rá a bizonyíték, hogy az utódok sem különbek, hacsak nem ugyanazok vannak ott most is. Tudjuk, hogy kevés a pénz és sok helye van. Ha ezt nem tudták felmérni, akkor miért csinálták a feltárásnak álcázott rombolást? Ezzel taszították a pusztulás szélére a várat. Nem vagyok optimista, változás nem nagyon várható. Majd ha végleg elpusztul és menthetetlenné válik a vár, akkor talán lépni fog a Műemlékvédelmi Felügyelőség, s elhelyez majd egy emléktáblát, erre tán futja...

Kép és szöveg: RL

1383

„ART '92" – a mozgáskorlátozottak II. országos k

Köztünk élnek. És sokszor mégsem velünk. Sokszor nem vesszük észre, vagy nem akarjuk észrevenni őket. Pedig olyanok, mint mi, sőt. Mozgáskorlátozottak. Amit mi észre sem veszünk, nekik lehet, hogy elérhetetlen. Például az, hogy segítség nélkül felmenjenek egy lépcsőn, vagy a fürdőszobájukban beleüljenek a kádba. Igen, lehet, hogy a testük gyenge, mert számukra ez íratott meg, de a gyarló test nem kötheti meg a lélek, a teremtő fantázia szabad szárnyalását, hiszen az nem ismer korlátokat. Ezt a szárnyalást hivatott segíteni az ART '92 is.

Mielőtt a szervezési kérdésekre rátérnénk, ejtsünk néhány szót magáról a celldömölki csoportról, munkájukról, hétköznapjaikról, gondjaikról, az emberekről, akik segítik őket és a további segítség lehetséges módozatairól. **Holpert Jenőnével,** a csoport vezetőjével és **Bödör János** vezetőségi taggal beszélgettünk.

– Mikor alakult a csoport?

– H.J.-né: 1990. március 20-án, 24 felnőtt és 6 gyerek részvételével. Jelenleg 122 felnőtt és 22 gyerek tagja a csoportnak.

– Ez óriási növekedés. Minek köszönhető?

– H.J.-né: Az ő rétegük eddig el volt hanyagolva, nem foglalkoztak velük. Most tudnak hova tartozni, intézzük az ügyeiket, problémáikat. Ez nagyon sok munka, és még sokkal több is lenne, de ahhoz már főállásban kellene végezni. Néhány eredményünket elmondanám, mert ez is erőt ad a további munkához. Az elmúlt időszakban sikerült három gyerekünket bejuttatni a világhírű Pethő Intézetbe, míg egy kislányunk szintén a Pethő Intézet közreműködésével már átesett Pesten egy műtéten, és talán további három-négy orvosi beavatkozás után járóképes lesz. Ő egyébként tizenöt évig volt Szombathelyen, de segíteni nem tudtak rajta. Talán most. Örvendetes az is, hogy két gyerekünk megy Őrimagyarósdra táborba, s van olyan gyerekünk is, aki éppen itt, az ART '92-n a verseivel próbálkozik.

– A valósághoz azonban hozzátartozik egy lényeges dolog. Az egész tevékenységünk nem lenne megvalósítható, ha nem kapnánk segítséget. Ezúton mondunk köszönetet a Háziipari Szövetkezetnek, a Kenyérgyárnak, a Ruhaipari Ktsz-nek, a GLOVITA-nak, a KERMODUL-nak és a Vontatási Főnökségnek. Magánszemélyek, vállalkozók is segítenek minket, s a köszönet szól Csőre Juditnak, Esztergályos Jenőnek, Fodor Attilának és Szita Antalnak. Remélem, senki nem maradt ki, ha igen, az csak véletlen lehet. Természetesen a polgármesteri hivatalokkal és a katolikus valamint az evangélikus egyházakkal is jó az együttműködésünk, ők is segítenek minket. Várjuk továbbra is a segítséget, pártoló tagok is jelentkezhetnek a csoportba, adott a lehetőség.

– Mit tud nyújtani a csoport a tagjainak?

– H.J.-né: Először is nagyon fontosak az összejövetelek. Minden páros hét csütörtök délutánján 2 és 5 óra között jövünk össze az 1. Sz. Idősek klubjának egy helyiségében, amit ingyen bocsátanak rendelkezésünkre. Szerveztünk a klubban óévbúcsúztatót, nőnapi, gyereknapi programot. Voltak orvosi tárgyú előadásaink, és már másodszor járt körünkben egy philadelphiai szociál-pszichológus, akinek elmondása szerint ők 150 százalékkal tartanak előbbre ezen a téren, mint mi. Még a programok sorához tartozik

Mesterházy Sándor újabb munkája

Két kemenesi falu története

Mesterházy Sándor újabb nagyszerű munkát tett le asztalunkra, amelyről örömmel adhatunk hírt. Szorgalmas, célratörő, a nagy események mellett az apró részletekre is figyelő munkája bizonyíték és példa arra, hogy mennyire fontos a helytörténet feltárása. Ostffyasszonyfa és Csönge községek történetét összefoglaló munkája után, megírta Kemenesmihályfa és Kemenessömjén, ma Sömjénmihályfa történetét KEMENESMIHÁLYFA, KEMENESSÖMJÉN, SÖMJÉNMIHÁLYFA MÚLTJÁBÓL címmel.

Cicerótól idéz az első lapon: „A TÖRTÉNELEM AZ ÉLET TANÍTÓMESTERE." Ez a mondat vezette tollát, évtizedek gyűjtése alapján, példaértékű művet adott kezünkbe. Első olvasásra is lenyűgöző a kutató szenvedélyessége, amely olyan adatokat tár fel, amiről nem, vagy alig voltak ismereteink. Összességében bizonyítja, hogy egy-egy falu történetében az ország történelme is megjelenik, hisz beágyazódik abba, sorsfordulókon érinti a falvakat az országos hullámzás. Nagyszerűen bizonyítja ezt a történelmi áttekintés; a honfoglalás, az államalapító István király, a reformáció, Thököly és II. Rákóczi Ferenc szabadságharca, az 1848–49-es szabadságharc fejezetei és más fontos részletek. A kiemelkedő eseményekben kimutatja a kemenesi nép, és konkrétan a két falu szerepét az itteni történések feltárásával.

Külön érdeme a könyvnek, hogy igyekszik bemutatni a név szerinti szereplőket, a régi koroktól napjainkig. Kiemeli a nagy múlttal rendelkező törzsökös családokat; VIDOSOK, MESTERHÁZYAK, GÖMBÖSÖK, BERZSENYIK és mások sorakoznak, családfával is ábrázolt formában. Eljut írásában a magasabb iskolákat végzett személyekhez, a községek mindenkori vezetőihez, megemlékezik az I. és II. világháború áldozatairól. Két mozzanatot még feltétlenül meg kell említeni e kis írásban, nevezetesen azt, hogy a fontos helytörténeti mű alapvetése a gazdasági viszonyok alakulása a különböző korokban. Ez sok tanulsággal szolgál, bemutatva, hogy mennyire hatott a gazdaság a társadalmi életre, az emberek életére. Továbbá színesíti az írást e településeken fellelhető ritkaságok említése, mint a Dorfmeister-freskó, vagy a kettős, kovácsolt vaskereszt a török világból és mások. Jó szívvel utal a népi hagyományokra, találunk szólásmondásokat, népi verstöredékeket.

„Bor, pálinka drága méreg,
Titkon, nyilván rágó féreg.
Sok szép emléket elkábít,
Bolondságokra elcsábít.
Ingerel a részegségre,
Ezzel sok éktelenségre.
Ki mértéktelen vedeli,
Baromnál alább süllyeszti."

Azonban hangsúlyozottabban Berzsenyi Dánielre figyel, a valamikori sömjéni tartózkodásából csordogáló irodalomtörténeti hagyományra. Idéz verseiből. Mesterházy Sándor nagyon ügyelt munkája jó megszerkesztésére is. Fejezetekben rendszerezi témáját, és így könnyebben kezelhető, érthető mondandója, a sok tényanyag, adat az olvasóban nem támaszt nehézséget. A tanulmányt, amelyet az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottsága mint pályaművet megyei I. díjban részesített, az is gazdagítja és szemléletessé teszi, hogy mintegy hatvan fényképet mellékel hozzá. Köztük olyanokat, amelyekről eddig nem volt tudomásunk, ismeretünk.

A könyvet a szerzőnél lehet megvásárolni (Ostffyasszonyfán) 300 forintért, de terjesztése is kívánatos lenne a helyi könyvkereskedésekben. A sömjénmihályfaiakon túl számos összefüggésben a Kemenesaljáról, Celldömölkről is bőven van olvasnivaló. Kívánalom az lehetne, hogy további erő adjon lehetőséget Mesterházy Sándornak, a kiváló helytörténésznek, lelkésznek az újabb írásokhoz. Jó lenne, ha valamennyi kemenesi falunak hasonlóan megíródna a történelmi múltja, jelene. Nagy szellemi kincseknek kerülhetnénk birtokába.

Dala József

kulturális fesztiváljának helyi előkészületei

hogy voltunk kirándulni Mariazellbe is. Sikerült kapcsolatot teremteni más egyesületekkel, például Zalaegerszegről, Hévízről, Győrből.

– Tudunk anyagi támogatást is nyújtani tagjainknak lakásvásárláshoz, korszerűsítéshez, tudjuk segíteni a telefonhoz jutást, s támogatni tudjuk a kézi hajtásos rollkocsik elektromossá alakítását is. Mindezen támogatások elnyerésének persze pontosan kidolgozott feltételrendszere van, amelyre most nem térnék ki.

– Ami eddig elhangzott, már az is nagyon sokrétű tevékenység, és ehhez jön még az ART '92 szervezése. Megtudhatnánk, hogy mi is ez tulajdonképpen?

– B.J.: Ez egy országos kulturális fesztivál, amely pályázat és művészeti szemle is egyben. Lehet pályázni irodalmi, képzőművészeti alkotásokkal, lesz gyermekrajz és kézműves, valamint népművészeti pályázat is. És hogy a modern technika se maradjon ki, lehet videofilmekkel is pályázni. A művészeti szemlét irodalom, zene és ének kategóriában tartják, akár szóló, akár csoportos produkciók is bemutathatók. E területen az egyéb kategória ad lehetőséget azok számára, akik valami mást tudnak nyújtani. A pályázat részletes feltételeiről bármelyikünk tud felvilágosítást adni, akár a klub foglalkozási idején belül, akár más időpontban.

– Mi lesz a szemle helyi vonatkozása?

– B.J.: Az első esemény októberben lesz, amikor is az ajándéktárgy, kézimunka, fafaragás, kötés, horgolás, festészet, kisplasztika kategóriában érkezett pályamunkák kiállítása lesz a KMK-ban. A következő már a területi döntő lesz, amelyet tavasszal rendeznek meg, s ahol a mi csoportunk képviseli a megyét. A területi döntő utáni országos megméretés pedig júniusban lesz Tatabányán.

– Meddig lehet a pályamunkákat beadni?

– Augusztus 30-ig várjuk a pályamunkákat, s itt mondanám el a legfontosabb dolgot, mégpedig azt, hogy **nem csak egyesületi tagok pályázhatnak,** hanem **minden mozgáskorlátozott embertársunk pályázatát várjuk.**

– Végezetül megkérdezem, hogy milyen a kapcsolatuk a sömjénmihályfai táborban részt vett mozgáskorlátozott emberekkel, fiatalokkal?

– H.J.-né: Már tavaly felvettük velük a kapcsolatot, s az idén is voltunk kint náluk, legközelebb pedig mi fogjuk vendégül látni őket. Szeretnénk ezt a kapcsolatot minél szorosabbá tenni. Már tavaly is és az idén is több címcsere történt és ez nagyon fontos dolog, hiszen ők így tudják kitágítani egyébként szűkös világuk kereteit.

– Köszönöm a beszélgetést, a fesztiválon való szerepléshez pedig sok sikert kívánok!

A pályamunkákat a következő címre várják a szervezők:
Mozgáskorlátozottak Celldömölki csoportja
Celldömölk, Hámán Kató utca 2. sz.
Holpert Jenőné csoportvezető, tel.: 136.

Rozmán

1395

Nemes József „bormúzeuma"

Akadnak még szőlősgazdák, akik – helyesen – minden évjáratú termésből bizonyos mennyiséget, legalább egy palackra valót emlékül eltesznek. Így évek során nagyszerű gyűjteményük keletkezik, amelynek számos haszna van. Mindenekelőtt eldönt egy fontos kérdést, nevezetesen azt, hogy a sághegyi bor tárolható-e, megtartja-e nemes zamatát évtizedeken át?

Nemes József sághegyi pincéjében ilyen gyűjteménynek lehetünk tanúi, hiszen már húsz éven keresztül összegyűjtött palackok sorakoznak a polcokon. Mustrára hívott bennünket, és egy hordóban lévő, 1983-as évjáratú, tehát nyolcéves borát kóstolgattuk. A szín, a zamat mindent felülmúlt és bizonyított. Borversenyeken a bírálóbizottságokban részt vevő neves szakemberek mindig arra kérték a sághegyi termelőket, hogy gyűjtsenek óborokat. A félelem ezt sokszor megakadályozza, mert úgy vélik, hogy a bor elöregszik, elveszti értékét. A gyakorlat azonban azt igazolja, hogy a jól kezelt borok nemhogy leromlanának, ellenkezőleg, inkább gazdagodnak.

Nemes József kétszeresen is boldog ember. Sághegyi szőlője jó fajtákból áll és tárolásra is alkalmas bort eredményez. A másik ok, hogy a kemenessömjéni hegyben a hírneves Berzsenyi-pince tőszomszédságában termel kiváló vörösbort. Birtokosa tehát – a szőlészetre is értelmezhető – Berzsenyi verssorok lelkiségének: „Van kicsi szőlőm, van arany kalásszal biztató földem..."

D.J.

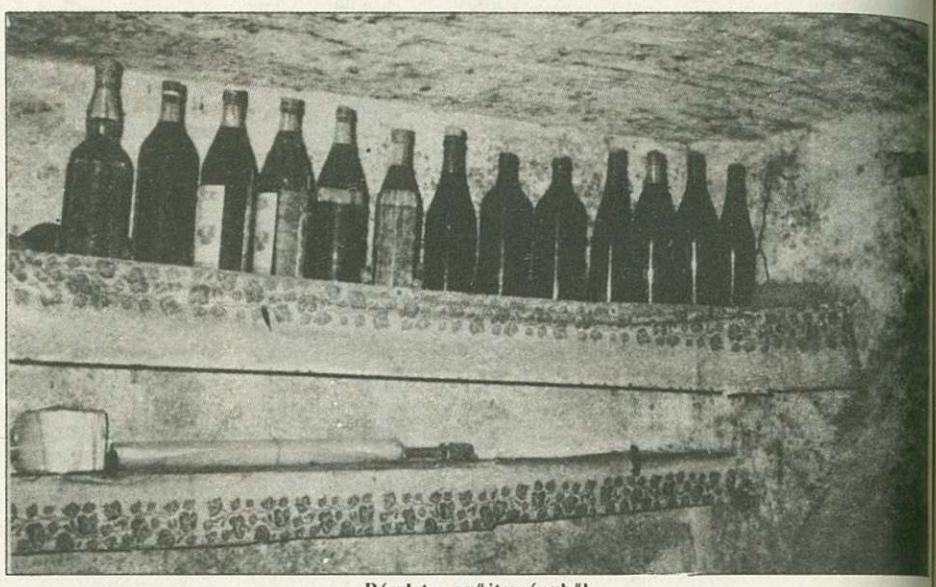

Részlet a gyűjteményből.

1396

Rendet!

Ilyen koszos és rendetlen még nem volt Celldömölk, mint napjainkban – fogalmazzák meg többen véleményüket. A megállapítással sajnos egyet kell érteni, azzal mindenképpen, hogy a hangulatos, rendezett kisvárosi kép egyre távolabbra került.

Tudjuk, az emberiség kultúrájának alapjait a természetből vette. A természet a szépnek, az egészségnek, a lelki megnyugvásnak, életfeltételünknek forrása, a szép látványa felüdíti az embert és bosszantja, ha mást lát. Egyes emberek tevékenysége nem igazolja, hogy környezete nélkülözhetetlen feltételeit igyekezne megkímélni. A város növekedésével együttjáró fokozódó negatív emberi tevékenység, az önzés, a kapzsiság és főleg a gátlástalanság ellene hatnak a szép kultuszának, és egyre rosszabb a helyzet. Vajon miért? Alapvetően két oka van. Az egyik a nevelési rendszerünkben, a másik ok pedig a hatékony ellenőrzés, ha úgy tetszik a felelősségre vonás hiányában keresendő – személyre és intézményre is értem ezt.

Vegyünk néhány példát. Éveken keresztül épségben volt a Gáyer téri park, egyszer csak azt látjuk, hogy gyalogutak keletkeztek a zöld területen keresztül, csupán azért, mert így néhány lépést meg lehet spórolni. Igaz, az utak különösen rosszak itt, de a megoldás mégsem ez. Azóta gyalogos, kerékpáros, motoros itt közlekedik. A szépen rendbehozott Szentháromság téren is hasonló a helyzet. Az áruház felöli oldalon a fagyalbokrokból egy darabot kitapostak és új utat törtek. A tér keleti sarkán lévő padról előbb egy, majd három deszkalapot feszítettek le és késsel faragják az asztalt. Gyalogos, kerékpáros ott és úgy közlekedik, ahogy akar. A volt nagyközségi tanács előtti részen először középen csináltak utat, majd a templom felőli oldalon vágták át a füves részt, pedig csak hármat kellene még lépni a rendes úton. Az egész város területén pusztulnak az út és a járda közötti sáv fái, bokrai, zöldje.

Naponta látom – de főleg csütörtökön –, gyalogos és kerékpáros úgy közlekedik a boltokba igyekezve, mintha ott zöld terület nem is lenne. Időnként összetévesztik a sok munkával és szakértelemmel elkészített virágágyakat az úttal, odébb a nemrég kitelepített virágokat dézsmálták meg. Az autók feljárnak a járdákra, nemcsak a gyalogosok közlekedését akadályozzák, hanem a zöld területeket is tönkreteszik.

A parkok nyírásában vannak bizonyos kedvező jelek, de például a Kodály és a Zalka utca sarkán lévő területen embermagasságú gaz van, hasonló a helyzet a volt Korona környékén. Egykor ott virágokban gyönyörködhettünk. A piac lassan, de biztosan terjeszkedik a tér felé.

A másik irritáló dolog a szemét, amiből bőven jut a közterületeinkre. Egyes időszakokban – általában hétvégeken – találkozunk tömött, felborított szeméttárolókkal. Egyes vélemények szerint a kutyák élelem után kutatva döntik fel a tárolókat. Lehet, de valószínűbb, hogy ezek a kutyák két lábon járnak.

A néhány példával, amihez a tisztelt olvasó hozzáteheti saját tapasztalatait, a nemkívánatos jelenségre kívántam utalni. Hiszem, hogy az ember és környezete jó értelemben hatnak egymásra. Látnunk kell azonban, ma még nem tartunk itt, ezért megfelelő szankciókkal kell a közösséget károsítók ellen fellépni, mert a károkat előbb vagy utóbb helyreállítják, a számlát pedig valamennyien fizetjük.

Néhány napja arra lettem figyelmes, hogy az emberek egy csoportja erősen magyarázva figyel egy irányba. Odanézek és a következőt látom. A pad tetején ül két fiatal, a lábuk a pad ülőkéjén van. A pad előtt még három-négy fiatal áll, középen pedig a rend őre. Láthatólag vidám dolgokról beszélgetnek. Így nem jutunk előbbre.

Káldos Gyula

1397

Adalékok Kis-Czell – Celldömölk vasútállomásának történetéhez

A celldömölki vasútállomás épülettömbje többszöri bővítés és átalakítás után nyerte el mai formáját. Írásomban az állomás építésével és első időszakbeli működésével kapcsolatos kutatómunkám eddigi eredményeit kívánom közreadni.

1869-ben, az akkori időkben szinte gomba módra szaporodó magánvasúti részvénytársaságok egyike a „Magyar Nyugati Vasút" (a továbbiakban: M. Ny. V.) az Országgyűlés által alkotott 1869. évi V. Törvénycikkel jogot nyert az alábbi mozdonyvasutak megépítésére és üzemeltetésére a következőképpen fogalmazva:

a) egy, Székes-Fehérvártól–Veszprémen, Kis-Czellen, Sárváron, Szombathelyen, Körmenden, Szt.-Gotthárdon át, Grazcal való összeköttetés céljából az ország határszéléig terjedő fővonalra;

b) egy, Kis-Czelltől–Pápán át Győrig vezető szárnyvonalra.

A törvény külön előírta, hogy: „A kis-czelli elágazási állomás az utazóközönség szükségeinek megfelelőleg étkezésre berendezendő."

Az állomási építkezésekre vonatkozóan az engedélyokmány egyebek között az alábbi megszorításokat tartalmazta: „Az épületek kőből készítendők, kivéve az áruraktárakat, rakodókat és a kisebb melléképületeket, melyek akár kőből, akár fából is előállíthatók. Minden állomási berendezés végleg azon szabályok és szabványrajzok szerint előállítandó, melyek az államköltségen foganatba vett vonalaknál hason munkálatokra nézve megállapíttattak."

Az építkezések terveit Budán, a Magyar Királyi Vasút Építészeti Igazgatóságon készítették. Néhány fennmaradt eredeti részletterven Szentgyörgyi aláírás olvasható, ebből arra következtetek, hogy az állomás terveit a neves vasúttervező mérnök, Szentgyörgyi Béla készítette.

Az állomásépület az M. Ny. V. egyik legnagyobb, és minden valószínűség szerint legszebb állomási létesítménye volt. Ezzel azonos nagyságú, ún. I. osztályú szabványépület csak Pápán, Veszprémben és az osztrák vonalszakasz Feldbach állomásán épült. Az utóbbi kettő vakolt, a pápai pedig nyers tégla falazattal épült. Ebben a méretkategóriában egyedül Kis-Czell állomás felvételi épülete készült vakolatlan faragott terméskőből.

A kiváló munkát végző építési vállalkozó nevét sajnos nem ismerem. Az állomás építéséhez használt terméskövet minden valószínűség szerint a közeli Sitkén bányászták. A kifejtett köveket pontos beépítési terv szerint méretre faragták, majd megszámozták. Az építkezés során a köveket a számozás szerint illesztették egymás mellé.

Az állomásépület eredetileg 31,5 m hosszú és 11,5 m széles, teljesen alápincézett, egyemeletes, cseréptetős épület volt. A város felőli oldalon az épület középső, 8 m-es utasfogadó szakasza az oldalszárnyak falsíkjából 0,25 m-rel előreugratva felső körablakos, oromfalas kiképzést kapott. Ez ma is látható.

Az épület előtti térről tágas bejárati ajtó vezetett a középrészben kialakított előcsarnokba. Innét egy jobbra nyíló folyosón át lehetett eljutni az épület keleti szárnyában kialakított várótermekbe. Mindkét váróteremből külön ajtó vezetett az állomási peronra.

A középső épületrészben nyert még elhelyezést az előcsarnokon kívül a személypénztár és a málhaszoba. Ezek utaskiszolgáló ablakokkal kapcsolódtak az előcsarnokhoz. Az épület nyugati szárnyában alakították ki a hivatali helyiségeket és az emeleti lépcsőfeljárót, valamint a pincelejáratot. Az emeleten egy háromszobás főnöki és két kettőszobás tisztviselői szolgálati lakást alakítottak ki, s volt még egy külön bejáratú egyszobás lakrész is. A két, egyenként 11,75 m hosszú épületszárny város felőli oldalának földszintjén a középrész mellett egy-egy keskenyebb ajtó vezetett a lépcsőházba, illetve a már említett folyosóra. Ezen kívül az oldalszárnyakról három-három ablak nyílt a város felé. Az emeleti oldalszárnyakon négy-négy, a középrészen pedig két ablakot képeztek ki. Ezek ma is megvannak, jelezve, hogy mettől meddig tartott az eredeti épület. Az állomásépülethez a vágányok felőli oldalon korlát nélküli perontető csatlakozott. Az M. Ny. V. vonalain az I. a II. és a III. osztályú állomásépületeket mind egységes szabvány perontetővel látták el. Ezek közül napjainkig már csak a sárvári II. oszt. állomásépület peronja maradt meg némiképp eredeti állapotában. Kis-Czellben az eredeti perontető – hasonlóan a más állomásokon lévőkhöz – az állomásépület két végén túlnyúlva féltetőből nyeregtetőbe váltott át. Az épület egyik végén itt helyezték el a fából készült nyilvános illemhelyeket, a másik épületvégen pedig a pályaudvari kijáratot képezték ki, továbbá az olaj- és lámpakamrát helyezték el oly módon, miként az Sárváron mind a mai napig fennmaradt.

Kis-Czellben a perontető – eltérőleg más állomásoktól – ezzel még nem ért véget. Az állomásépület vonalában, annak nyugati végétől 12,5 távolságot elhagyva építették fel szintén faragott terméskőből a 32 m hosszúságú teljesen alápincézett pályavendéglőt, közismert nevén a restit. A perontető a két épületet a vágányok felől összekacsolva tovább folytatódott a pályavendéglő épülete mellett. A vendéglő két földszintes oldalszárnyában kaptak helyet a tágas, egyenként 105 négyzetméteres éttermek. Az épület egyemeletes középrésze a vágányok irányába 0,5 m-rel, a város irányába pedig 2,5 m-rel szélesedett ki az oldalszárnyakhoz viszonyítva. Vágányokra merőleges irányú nyeregteteje mindkét végén körablakos díszítésű oromfallal volt lezárva. A középrész földszintjén kapott helyet a vendéglő konyhája, söntése, és egyéb kiszolgáló létesítményei, valamint a lépcsőház. A belső kapcsolatokat és a két étterem közötti összeköttetést egy középfolyosó biztosította. Az emeleti rész a vendéglős lakásául szolgált. Az épületrészhez a ma is meglévő bástyatornyokat csak később – századunk elején – építették hozzá, a város felőli oromfal egyidejű megszüntetésével.

Az állomásépülettől keletre attól teljesen különállóan a vágányokra merőlegesen egy harmadik egyemeletes kőépület is létesült, mely méreteiben megegyezett a pályavendéglő emeletes középrészével. A kizárólag vasútüzemi célokat szolgáló épület a fedett kijárat révén ma már egybe van építve az állomással. Kisebb belső átalakításoktól eltekintve napjainkig megőrizte eredeti formáját. Első megnevezése 1874-ből: „Lakház irodákkal." Eredetileg valószínű, hogy a pályafelügyeletet ellátó tisztviselők elhelyezésére szolgált.

A vendéglő nagyon jól jövedelmezhetett, mivel 1884-ben bővíteni kellett. Ekkor az épület nyugati szárnyát megtoldották egy további – harmadik – étteremmel.

1889. január 1-től a kis-czelli állomás a Magyar Nyugati Vasút egész magyarországi szakaszával együtt a Magyar Államvasutak kezelésébe került. A hőskor lezárult, új fejezet kezdődött ezzel a kis-czelli állomás életében is.

Fehér Tamás

1398

Anyakönyvi hírek

CELLDÖMÖLK

Születés: Gosztola Zoltán és Nagy Rita leánya: Evelin, Lisztes Péter és Gellért Csilla leánya: Martina, Novák László és Gaál Éva fia: Tamás, Nagy Mihály és Tóbiás Ildikó leánya: Adrienn, Stári László Dénes és Káldos Marietta Erzsébet fia: Olivér László, Kocsi József Attila és Farkas Veronika leánya: Alexandra, Horváth Imre és Kolompár Hajnalka leánya: Mária, Vörös László és Németh Éva leánya: Eszter.

Házasságkötés: Bausz Éva és Vengyai Zoltán, Kerecsényi Andrea és Varga Attila, Gulyás Ilona és Huber Zoltán, Sallai Mária és Farkas Károly, Vörös Mónika és Heiner Szilárd, Varga Szilvia és Boros Ferenc.

Halálozás: Tánczos János, Pethő Anna, Szabó Imréné Fülöp Ida, Holczer Antal Jánosné Kassai Éva, Pesti József, Szalai Gyula, Lázár Károly, Enesei Imre József, Gasparits József, Czilinger Károly, Sleisz Istvánné Németh Erzsébet, Szabó Józsefné Szélesi Mária, Somorjai Istvánné Kizmus Anna, Somogyi Lászlóné Torma Margit.

BOBA

Születés: Nagy Géza Sándor és Kreiner Gyöngyi leánya: Szabina.

Halálozás: Banyó Imre.

JÁNOSHÁZA

Halálozás: Varga Imréné Szabó Mária, Tóth Ernőné Teket Rozália, Kovács Ervinné Böröcz Márta.

KENYERI

Születés: Ferenczi Gábor és Módos Éva fia: Gábor, Tulok László és Györkös Zsuzsanna Ibolya leánya: Zsuzsanna.

Halálozás: Ferenczi Imréné Pörneczi Mária, Csóka Antal.

KÖCSK

Születés: Marton Zsolt és Káldi Krisztina leánya: Diána.

Halálozás: Csói József, Sebestyén József.

✧ *SPORT* ✧ eredmények – események ✧ *SPORT* ✧

1399

Rajt előtti helyzetkép

A pápalátogatás miatt egy héttel később rajtol a labdarúgó-bajnokság az NB III-ban is. A Celldömölki VMSE labdarúgói július 16-ától készülnek a bajnokság nyitó mérkőzésére. A labdarúgók háza táján több változás történt a szünidő alatt. E változásokról és azok körülményeiről kívánjuk a szurkolókat tájékoztatni.

A CVMSE labdarúgói közül **Csákvári Zsolt** a Sabaria-Tipó-hoz, míg **Zsolnai Gábor** egy kis ausztriai csapathoz távozott. A játékosok döntése nem hatott meglepetésként az egyesület vezetésére. Az elmúlt bajnokságban a Sabaria rendszeresen figyelte Csákvári játékát, míg Zsolnai már a bajnokság alatt többször járt kiszemelt csapatánál próbajátékon Ausztriában. Mindkét játékosnak további sportsikereket kívánunk.

Természetesen az egyesület vezetősége nem ült ölbe tett kézzel. Anyagi erejéhez mérten tárgyalt egyesületekkel és játékosokkal. Ennek következményeként a kapus posztra leigazolta a Sabaria-Tipótól **Horváth Tamást.** Igaz, Horváth csak egy évig mint kölcsönjátékos lesz tagja a csapatnak. A Haladás VSE-től viszont két játékost véglegesen igazolt, **Lakner Pétert** és **Mesterházi Szabolcsot.** Laknert a csapat szurkolói már ismerik, hisz a tavasszal Celldömölkön szerepelt, mint kölcsönjátékos. Mesterházi Szabolcs az elmúlt évadban Répcelakon volt kölcsönbe. Ugyancsak új szerzemény **Molnár Imre,** aki Ostffyasszonyfáról került a csapathoz. Jó hír még a csapat háza tájáról, hogy leszerelt a honvédségtől **Gosztola István,** akivel szintén erősödött a CVMSE játékosállománya. Az egyesület tárgyalt még **Németh Zsolttal** és **László Péterrel,** a Kemenesalja játékosaival. Németh Zsolt azonban Ausztriába igazolt, míg László Péter olyan hivatást választott, ami nem teszi lehetővé az NB III-ban való szereplését. A tárgyalások során mindkét játékos korrekt magatartást tanúsított. Sajnáljuk, hogy nem kerültek a csapathoz, de döntésüket megértettük.

Változás történt a csapat szakmai irányításában is. A bajnokság befejezése után tárgyaltunk a Kemenesalja kitűnő edzőjével, **Németh Józseffel.** Szerettük volna a csapat edzőjének megnyerni, de sajnos, különböző okok miatt a feladatot nem vállalta. Anyagi okok miatt a volt edzővel, **Szabó Istvánnal** sem tudtunk egyezségre jutni. Így július 16-án **Szabó Ferenc** technikai vezető irányításával kezdődtek el az edzések. Időközben **Haraszti István** vállalta el a csapat irányítását. Haraszti István két és fél évig volt már a CVMSE edzője. Az ő irányításával került először a cspat az NB III-ba. 1987 decemberében munkahelyi elfoglaltsága miatt vált meg az egyesülettől. Haraszti István átgondolta döntését, úgy érzi, a játékosokkal és vezetőkkel eredményesen tud együtt dolgozni, a szurkolóktól pedig bizalmat és a csapat támogatását kéri.

A labdarúgópálya részleges felújítása miatt – reményeink szerint – a csapat celldömölki bemutatkozására augusztus 28-án, a Magyar Kupában kerül sor. E napon az Oroszlányi Bányász NB II-es csapata lehet az ellenfél, amennyiben augusztus 11-én Máriakálnokról győztesen tér haza a CVMSE. A bajnoki rajtig az alábbi kupa- és edzőmérkőzéseken lép pályára a csapat: **július 31.** Pápai SE, **augusztus 3–4.** Lenti – négy város labdarúgótorna, **augusztus 7.** Pápai Vasas, **augusztus 11.** Máriakálnok; Magyar Kupa, **augusztus 14.** Haladás VSE, **augusztus 20.** Ostffyasszonyfa, **augusztus 21.** Nagysimonyi. Az egyesület vezetése bízik abban, hogy a bajnoki rajtra egy ütőképes csapat alakul ki. Egy olyan csapat, melynek játékában sok öröme lehet a szurkolóknak.

Az NB III 1991/92. évi bajnokságának őszi menetrendje:

Augusztus 25. Győr 16,30 óra. Betka-MÁV DAC–CVMSE. **Szeptember 1.** Celldömölk 15,30. CVMSE–Sárvári Kinizsi SK. **Szeptember 8.** Balatonfüred 15,30. Balatonfüredi Ganz Hajó SE–CVMSE. **Szeptember 15.** Celldömölk 15,30. CVMSE–Hévíz SK. **Szeptember 22.** Mosonmagyaróvár 15,00. MOTIM–CVMSE. **Szeptember 29.** Celldömölk 15,00. CVMSE–Ajka Hungalu SK. **Október 6.** Herend 14,00. Herendi Porcelán SK–CVMSE. **Október 13.** Celldömölk 14,00. CVMSE–Győri Dózsa SE. **Október 20.** Körmend 14,00. Körmendi Dózsa MTE–CVMSE. **Október 23.** Celldömölk 14,00. CVMSE–Kapuvári SE. **Október 27.** Zalaegerszeg-Andráshida 13,30. Zala Volán MTE–CVMSE. **November** Celldömölk 13,00. CVMSE–Keszth Haladás Honvéd SE. **November** Hegyeshalom 13,00. Hegyeshalom V CVMSE. **November 17.** Celldöm 13,00. CVMSE–Répcelaki Bányász **November 24.** Tapolca 13,00. Tapo Bauxitbányász SE–CVMSE.

(A mérkőzések előtt két órával azo sorsolás alapján kerülnek megrendez az ifjúsági csapatok mérkőzései.)

A megyei I. o. sorsolása a Kemenesalja szempontjábó

Augusztus 25. Kemenesalja–Nem kolta. **Szeptember 1.** Sárvári Vasas– menesalja. **Szeptember 8.** Kemenesal Sz. Pamut. **Szeptember 15.** Mar SC–Kemenesalja. **Szeptember 22.** menesalja–Szentgotthárd. **Szeptem 29.** Egyházasrádóc–Kemenesalja. **Ok ber 6.** Kemenesalja–Nárai. **Október** Püspökmolnári–Kemenesalja. **Okt 20.** Kemenesalja–Pecöl. **Október** Kőszeg–Kemenesalja. **Október 27.** menesalja–Uraiújfalu. **November** Spartacus-Styl–Kemenesalja. **Novem 10.** Kemenesalja–Szarvaskend. **Nove ber 17.** Rábatótfalu–Kemenesalja. **vember 24.** Kemenesalja–Pannónia.

1400

Sportról rövide

– A CVMSE Baráti Köre szurko ankétot tart 1991. augusztus 24-én délel 10 órakor a Sport eszpresszóban. ankéton kérdéseket lehet feltenni sport zetőkhöz, edzőkhöz, játékosokhoz. egyesület ügyvezető elnöke tájékoztat ad a szakosztályok helyzetéről. Mind érdeklődőt szeretettel várnak a rendező

– Június 29–30-án kézilabdázók S ronban, a Soproni Ünnepi Hetek alkal val rendezett kézilabdatornán vettek rés A Sopron, a Komárom és a Gy Graboplast csapatai előtt veretlenül nyer el a kupát a CELLKOLOR–CVMSE.

ÚJ KEMENESALJA – Celldömölk Város Önkormányzatának lapja. Szerkesztőség: Celldömölk, Szentháromság tér 1. Szerkeszti a szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BURKON LÁSZLÓ. Felelős kiadó: MAKKOS ISTVÁN. Szövegszerkesztés: SZÜV Typo-team, Szombathely. Felelős vezető: PRÁCSER LÁSZLÓ igazgató. Nyomdai munkák: Szignatúra Kft. Szombathely. Felelős vezető: BALLA TIBOR. ISSN 0865–1175.